

การบัญชีร่วมค้าและระบบใบสำคัญ

หนังสือเล่มนี้เรียบเรียงตามจุดประสงค์รายวิชา สมรรถนะรายวิชา และคำอธิบายรายวิชา

หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) พุทธศักราช 2556

ของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

ได้ผ่านการตรวจประเมินคุณภาพจากสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ครั้งที่ 1

ประเภทวิชา พาณิชยกรรม สาขาวิชา การบัญชี ลำดับที่ 17

2201-2104

- หนังสือ 2 สี ตลอดทั้งเล่ม
- กระดาษ ปอนด์

อรษา ตันเจริญ

125.-

การบัญชีร่วมค้าและระบบใบสำคัญ 2201-2104

หมวดวิชาทักษะวิชาชีพ

กลุ่มทักษะวิชาชีพเลือก

หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556

อรษา ตันเจริญ

บรรณาธิการ : อมรรัตน์ กรีธาธร

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

อรชา ตันเจริญ.

การบัญชีร่วมค้าและระบบใบสำคัญ.--กรุงเทพฯ : แม็คเ็ดดูเคชั่น,
2558.

244 หน้า.

1. การบัญชี. I. ชื่อเรื่อง.

657

ISBN 978-616-274-474-7

จัดพิมพ์และจำหน่ายโดย

 IMACEDUCATION

ผู้เขียน : อรชา ตันเจริญ

การสั่งซื้อ : ส่งรณานัติสั่งจ่าย **ไพรชณีย์ลาดพร้าว** ในนาม บริษัท แม็คเ็ดดูเคชั่น จำกัด
เลขที่ 9/99 อาคารแม็ค ซอยลาดพร้าว 38 ถนนลาดพร้าว แขวงจันทระเกษม
เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

☎ : 0-2938-2022-7 FAX : 0-2938-2028

www.MACeducation.com

ราคาจำหน่าย : 125 บาท

สงวนลิขสิทธิ์ : มีนาคม 2558

พิมพ์ที่ : บริษัท โกลด์ เพาเวอร์ พรินติ้ง จำกัด

(สงวนลิขสิทธิ์ตามกฎหมาย ห้ามลอกเลียน ไม่ว่าจะเป็นส่วนหนึ่งส่วนใดของหนังสือเล่มนี้ นอกจากจะได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษร)

คำนำ

ตามที่กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552-2559) และแผนปฏิบัติการเตรียมความพร้อมพลเมืองเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 ทั้งนี้หลักสูตรดังกล่าวมุ่งผลิตและพัฒนากำลังคนระดับฝีมือให้มีสมรรถนะ มีคุณธรรมจริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ สามารถประกอบอาชีพอิสระเป็นผู้ประกอบการที่มีคุณภาพ หรือประกอบอาชีพอื่นๆ ได้ตรงตามความต้องการของสถานประกอบการทั้งในประเทศและในภูมิภาคอาเซียน

บริษัท แม็คเอ็ดดูเคชั่น จำกัด ผู้ผลิตและจำหน่ายหนังสือเรียน สื่อการเรียนรู้ และวารสารทางการศึกษา ทั้งในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับอาชีวศึกษา ตระหนักถึงภารกิจสำคัญในการมีส่วนร่วมในการสนับสนุนส่งเสริมการศึกษาระดับอาชีวศึกษา ให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ตามแผนที่ตั้งไว้ จึงได้แต่งตั้งคณะทำงานซึ่งประกอบด้วยนักวิชาการ และผู้สอนทั้งในระดับอาชีวศึกษาและระดับอุดมศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ดำเนินการวิเคราะห์หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 ในแต่ละสาขาวิชาเพื่อจัดทำสื่อการเรียนรู้ อันประกอบด้วย

1. หนังสือเรียนที่จัดทำให้ตรงกับจุดประสงค์รายวิชา สมรรถนะรายวิชา และคำอธิบายรายวิชา ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาวิชาชีพทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านสมรรถนะหลักและสมรรถนะทั่วไป และด้านสมรรถนะวิชาชีพ

2. แผนการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนผ่านกิจกรรมเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้สอนนำไปปรับให้เหมาะสมกับธรรมชาติของผู้เรียนและจุดเน้นของสถานศึกษา

3. คู่มือครูสำหรับผู้สอนใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ และการฝึกประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียนให้สอดคล้องกับหลักสูตร

จุดเด่นของหนังสือเรียนชุดใหม่ มีดังนี้

1. นำเสนอในรูปแบบหน่วยการเรียนรู้ ที่เนื้อหาง่ายต่อการเรียนรู้ แต่ยังคงไว้ซึ่งความเข้มข้นและทันสมัย ทั้งนี้ เนื้อหาในหนังสือเรียนมุ่งเน้นให้สัมพันธ์กับจุดประสงค์การเรียนรู้ หลักการเรียนรู้ตามสภาพจริง (Authentic Learning) และการประเมินผลตามสภาพจริง (Authentic Assessment)

2. แทรกกิจกรรมตรวจสอบความเข้าใจ กิจกรรมการฝึกกระบวนการคิด (Thinking Skills) และกิจกรรมเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนให้แก่ผู้เรียน

3. พัฒนาสมรรถนะหลักและสมรรถนะวิชาชีพผ่านกระบวนการปฏิบัติงานโดยใช้ใบช่วยสอนเป็นสื่อสำหรับการฝึกกระบวนการเรียนรู้ที่สำคัญ เช่น การเรียนรู้จากโครงงาน (Project-Based Learning) การพัฒนาเทคโนโลยีให้เป็นเทคโนโลยีสะอาด (Green Technology) และการสร้างสรรค์นวัตกรรมหรือผลิตภัณฑ์ตามแนวคิดเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ (Creative Economy) เป็นต้น

4. มีแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยจัดทำแบบทดสอบให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ประจำหน่วยการเรียนนั้นๆ ทั่วหน่วยการเรียนรู้ทุกหน่วย

บริษัท แม็คเอ็ดดูเคชั่น จำกัด ขอขอบพระคุณสถานศึกษา ผู้สอน ผู้เรียน และผู้ที่สนใจทุกท่านที่ให้ความไว้วางใจในสื่อการเรียนรู้ของบริษัท บริษัทหวังเป็นอย่างยิ่งว่าสื่อการเรียนรู้ชุดนี้จะมีส่วนช่วยให้การจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพทัดเทียมระดับสากลต่อไป

บริษัท แม็คเอ็ดดูเคชั่น จำกัด

รหัส 2201-2104

**วิชาการบัญชีร่วมค้าและระบบใบสำคัญ
ทฤษฎี 2 ชั่วโมง ปฏิบัติ 2 ชั่วโมง 3 หน่วยกิต**

จุดประสงค์รายวิชา เพื่อให้

1. มีความเข้าใจหลักการ และกระบวนการปฏิบัติงานบัญชีเกี่ยวกับกิจการร่วมค้าและระบบใบสำคัญ
2. มีทักษะปฏิบัติงานบัญชี ตามหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไปเกี่ยวกับกิจการร่วมค้า
3. มีทักษะปฏิบัติงานบัญชีเกี่ยวกับระบบใบสำคัญ
4. มีกิจนิสัย มีระเบียบ ละเอียดยรอบคอบ ซื่อสัตย์ มีวินัยตรงต่อเวลา และมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพบัญชี

สมรรถนะรายวิชา

1. แสดงความรู้เกี่ยวกับหลักการของกิจการร่วมค้าและระบบใบสำคัญ
2. ปฏิบัติงานบัญชีเกี่ยวกับกิจการร่วมค้าและระบบใบสำคัญตามหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไป

คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาและปฏิบัติเกี่ยวกับความหมาย วิธีการและขั้นตอนการจัดทำบัญชีของกิจการร่วมค้า การบันทึกบัญชีของกิจการร่วมค้า โดยวิธีผู้ร่วมค้าแต่ละฝ่ายจัดทำรายการทั้งสิ้นในสมุดบัญชีของตน วิธีการบัญชีที่ใช้สมุดบัญชีชุดหนึ่งต่างหาก การคำนวณกำไรขาดทุนก่อนร่วมค้าสิ้นสุด การปรับปรุงและการปิดบัญชีในวันสิ้นงวดบัญชี และการปิดบัญชีเมื่อการร่วมค้าสิ้นสุด การนำเสนอรายงานทางการเงินกิจการร่วมค้า

ศึกษาและปฏิบัติเกี่ยวกับวิธีการ ลักษณะของระบบใบสำคัญ วิธีการจัดเก็บใบสำคัญ การบันทึกรายการในทะเบียนใบสำคัญ และทะเบียนจ่ายเช็ค

ตารางวิเคราะห์สมรรถนะประจำหน่วย

หน่วยการเรียนรู้ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	สมรรถนะประจำหน่วย
1	ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการร่วมค้า	แสดงความรู้เกี่ยวกับการร่วมค้า
2	การบัญชีร่วมค้าโดยผู้ร่วมค้าแต่ละฝ่ายจดบันทึกรายการทั้งสิ้นในสมุดบัญชีของตน กรณีการร่วมค้าสิ้นสุด	บันทึกบัญชีร่วมค้าโดยผู้ร่วมค้าแต่ละฝ่ายจดบันทึกรายการทั้งสิ้นในสมุดบัญชีของตน กรณีการร่วมค้าสิ้นสุด
3	การบัญชีร่วมค้าโดยผู้ร่วมค้าแต่ละฝ่ายจดบันทึกรายการทั้งสิ้นในสมุดบัญชีของตน กรณีก่อนร่วมค้าสิ้นสุด	บันทึกบัญชีร่วมค้าโดยผู้ร่วมค้าแต่ละฝ่ายจดบันทึกรายการทั้งสิ้นในสมุดบัญชีของตน กรณีก่อนร่วมค้าสิ้นสุด
4	การบัญชีร่วมค้าโดยใช้สมุดบัญชีชุดหนึ่งต่างหาก กรณีการร่วมค้าสิ้นสุด	บันทึกบัญชีร่วมค้าโดยใช้สมุดบัญชีชุดหนึ่งต่างหาก กรณีการร่วมค้าสิ้นสุด
5	การบัญชีร่วมค้าโดยใช้สมุดบัญชีชุดหนึ่งต่างหาก กรณีก่อนร่วมค้าสิ้นสุด	บันทึกบัญชีร่วมค้าโดยใช้สมุดบัญชีชุดหนึ่งต่างหาก กรณีก่อนร่วมค้าสิ้นสุด
6	รายงานทางการเงินของกิจการร่วมค้า	จัดทำรายงานทางการเงินของกิจการร่วมค้า
7	ความรู้เกี่ยวกับระบบใบสำคัญ	แสดงความรู้เกี่ยวกับระบบใบสำคัญ
8	ทะเบียนใบสำคัญ	บันทึกบัญชีทะเบียนใบสำคัญ
9	ทะเบียนจ่ายเช็ค	บันทึกบัญชีทะเบียนจ่ายเช็ค
10	การบันทึกรายการที่มีได้เกิดขึ้นตามปกติและบันทึกแก้ไขข้อผิดพลาดในใบสำคัญจ่าย	บันทึกรายการที่มีได้เกิดขึ้นตามปกติและบันทึกแก้ไขข้อผิดพลาดในใบสำคัญจ่าย

สารบัญ

หน้า

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการร่วมค้า

1

1. ความหมายของการร่วมค้า 2
2. ลักษณะของการร่วมค้า 2
3. รูปแบบของการร่วมค้า 3
4. การบันทึกบัญชีของการร่วมค้า 4

แบบทดสอบเพื่อประเมินผลหลังการเรียนรู้ 6

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 การบัญชีร่วมค้าโดยผู้ร่วมค้าแต่ละฝ่ายจดบันทึกรายการทั้งสิ้นในสมุดบัญชีของตน กรณีการร่วมค้าสิ้นสุด

8

1. หลักการบันทึกบัญชีร่วมค้าโดยผู้ร่วมค้าแต่ละฝ่ายจดบันทึกรายการทั้งสิ้นในสมุดบัญชีของตน 9
2. การบันทึกบัญชีร่วมค้าโดยผู้ร่วมค้าแต่ละฝ่ายจดบันทึกรายการทั้งสิ้นในสมุดบัญชีของตน กรณีการร่วมค้าสิ้นสุด 9
3. การปรับปรุงบัญชี การปิดบัญชี และการจ่ายเงินระหว่างกัน กรณีการร่วมค้าสิ้นสุด 17
4. การบันทึกบัญชีกรณีจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม 26

แบบทดสอบเพื่อประเมินผลหลังการเรียนรู้ 45

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 การบัญชีร่วมค้าโดยผู้ร่วมค้าแต่ละฝ่ายจดบันทึกรายการทั้งสิ้นในสมุดบัญชีของตน กรณีก่อนร่วมค้าสิ้นสุด

49

1. หลักการบันทึกบัญชีร่วมค้าโดยผู้ร่วมค้าแต่ละฝ่ายจดบันทึกรายการทั้งสิ้นในสมุดบัญชีของตน กรณีก่อนร่วมค้าสิ้นสุด 50
2. การบันทึกบัญชีร่วมค้าโดยผู้ร่วมค้าแต่ละฝ่ายจดบันทึกรายการทั้งสิ้นในสมุดบัญชีของตน กรณีก่อนร่วมค้าสิ้นสุด 50

แบบทดสอบเพื่อประเมินผลหลังการเรียนรู้ 62

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 การบัญชีร่วมค้าโดยใช้สมุดบัญชีชุดหนึ่งต่างหาก กรณีการร่วมค้า สิ้นสุด

65

1. หลักการบันทึกบัญชีร่วมค้าโดยใช้สมุดบัญชีชุดหนึ่งต่างหาก 66
2. การบันทึกบัญชีร่วมค้าโดยใช้สมุดบัญชีชุดหนึ่งต่างหาก กรณีการร่วมค้าสิ้นสุด 66
3. การปรับปรุงบัญชี การปิดบัญชี และการจ่ายเงินระหว่างกัน กรณีการร่วมค้าสิ้นสุด 77
4. การบันทึกบัญชีกรณีจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม 87

แบบทดสอบเพื่อประเมินผลหลังการเรียนรู้ 112

หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 การบัญชีร่วมค้าโดยใช้สมุดบัญชีชุดหนึ่งต่างหาก กรณีก่อนร่วมค้า สิ้นสุด

115

1. หลักการบันทึกบัญชีร่วมค้าโดยใช้สมุดบัญชีชุดหนึ่งต่างหาก กรณีก่อนร่วมค้าสิ้นสุด 116
2. การบันทึกบัญชีร่วมค้าโดยใช้สมุดบัญชีชุดหนึ่งต่างหาก กรณีก่อนร่วมค้าสิ้นสุด 116
3. การปิดบัญชี การคำนวณกำไรขาดทุนและการบันทึกบัญชี กรณีก่อนร่วมค้าสิ้นสุด 118

แบบทดสอบเพื่อประเมินผลหลังการเรียนรู้ 135

หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 รายงานทางการเงินของกิจการร่วมค้า

138

1. ความหมายรายงานทางการเงินของกิจการร่วมค้า 139
2. รายงานทางการเงินของกิจการร่วมค้า 139

แบบทดสอบเพื่อประเมินผลหลังการเรียนรู้ 153

หน่วยการเรียนรู้ที่ 7 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับระบบใบสำคัญ

155

1. ความหมายของระบบใบสำคัญ 156
2. ลักษณะของระบบใบสำคัญ 156
3. การจัดทำใบสำคัญจ่าย 157
4. การจัดเก็บใบสำคัญจ่าย 159
5. ประโยชน์ของระบบใบสำคัญ 159

แบบทดสอบเพื่อประเมินผลหลังการเรียนรู้ 162

หน่วยการเรียนรู้ที่ 8 ทะเบียนใบสำคัญ

164

1. หลักการบันทึกบัญชีทะเบียนใบสำคัญ 165
2. การบันทึกบัญชีทะเบียนใบสำคัญ 166
- แบบทดสอบเพื่อประเมินผลหลังการเรียนรู้ 190

หน่วยการเรียนรู้ที่ 9 ทะเบียนจ่ายเช็ค

193

1. หลักการบันทึกบัญชีทะเบียนจ่ายเช็ค 194
2. การบันทึกบัญชีทะเบียนจ่ายเช็ค 195
3. การจัดเก็บใบสำคัญค้ำจ่าย 199
- แบบทดสอบเพื่อประเมินผลหลังการเรียนรู้ 212

หน่วยการเรียนรู้ที่ 10 การบันทึกรายการที่มีได้เกิดขึ้นตามปกติ และบันทึกแก้ไขข้อผิดพลาด
ในใบสำคัญจ่าย

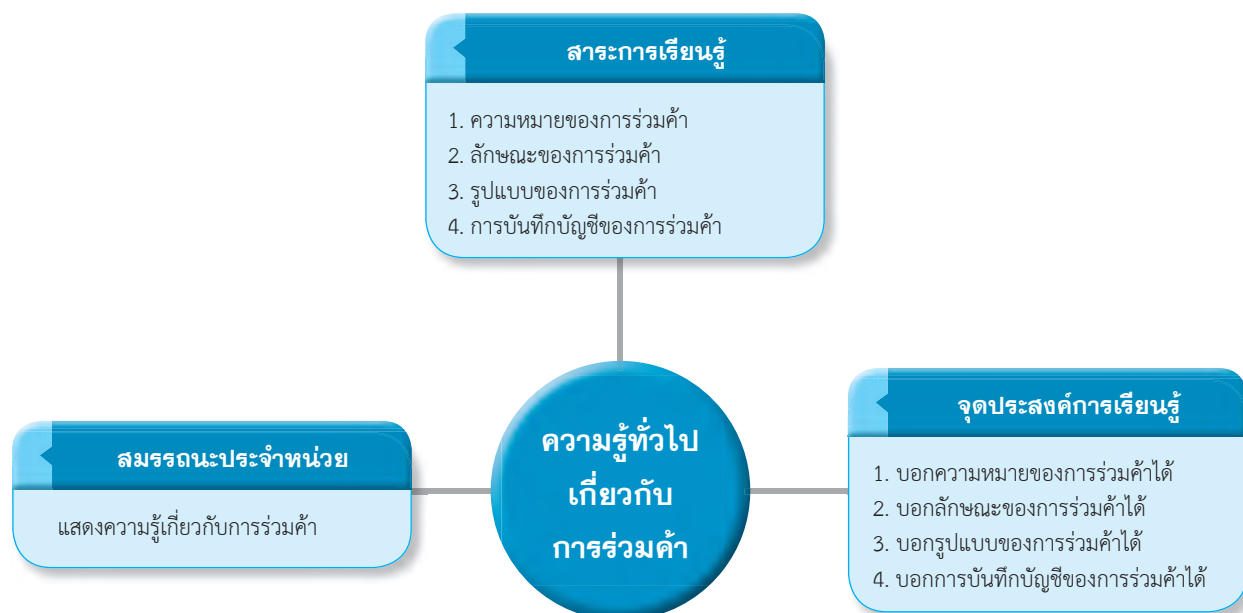
215

1. การส่งคืนสินค้าหรือวัตถุดิบ 216
2. การชำระหนี้ด้วยตัวเงิน 218
3. การจ่ายชำระหนี้บางส่วน 220
4. การแก้ไขข้อผิดพลาดของระบบใบสำคัญ 222
5. การเปลี่ยนวิธีการบันทึกบัญชีมาใช้ระบบใบสำคัญ 227
- แบบทดสอบเพื่อประเมินผลหลังการเรียนรู้ 233

บรรณานุกรม

236

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการร่วมค้า

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการร่วมค้า

1. ความหมายของการร่วมค้า

การร่วมค้า (Joint Ventures) หมายถึง การที่บุคคลหรือกิจการตั้งแต่สองคนหรือสองกิจการขึ้นไป ทำการประกอบกิจการค้าร่วมกัน โดยจะมีข้อตกลงในสัญญาซึ่งทำเป็นลายลักษณ์อักษรด้วยกัน ผู้ร่วมค้าทุกคนจะต้องมีสิทธิ์หรือส่วนร่วมในการควบคุมกิจการร่วมค้าด้วยกัน มีการกำหนดนโยบายทางการเงิน และการดำเนินงานของกิจการค้าร่วมกัน เพื่อให้ได้รับผลประโยชน์ของกิจกรรมต่างๆ ของธุรกิจนั้น การร่วมค้าอาจจะเกี่ยวกับการค้าขายสินค้าหรือประกอบกิจการอย่างใดอย่างหนึ่งโดยเฉพาะหรือตามโครงการ เมื่อกิจการร่วมค้าดำเนินงานสำเร็จตามวัตถุประสงค์แล้วการร่วมค้าก็สิ้นสุด

2. ลักษณะของการร่วมค้า

การร่วมค้ามีลักษณะที่สำคัญ คือ

- 1) การร่วมค้าประกอบด้วยบุคคลตั้งแต่สองคนหรือกิจการตั้งแต่สองกิจการขึ้นไปร่วมกันลงทุนเพื่อดำเนินการค้า
- 2) การดำเนินการค้าเฉพาะกาลใดกาลหนึ่ง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแบ่งกำไรจากการค้านั้น
- 3) การลงทุนไม่ถาวรเหมือนการค้าโดยทั่วไป มีขอบเขตจำกัด จะสิ้นสุดเมื่อการดำเนินการค้านั้นเสร็จสิ้นลง
- 4) มีกฎหมายว่าด้วยหุ้นส่วนมาบังคับใช้ เช่น การลงทุน การแบ่งกำไรขาดทุน

กิจการร่วมค้าในประเทศไทยมี 2 ลักษณะ คือ

- 1) **กิจการร่วมค้าที่จดทะเบียน** มีสถานะเป็นนิติบุคคล จดทะเบียนเป็นบริษัทจำกัด เหมือนบริษัทจำกัดทั่วไป ส่วนใหญ่เป็นกิจการที่ร่วมกระทำกันโดยถาวร มีข้อตกลงระหว่างผู้ถือหุ้น หรือสัญญาร่วมค้า กิจการที่ร่วมจะมีสภาพเป็นผู้ถือหุ้น
- 2) **กิจการร่วมค้าที่ไม่จดทะเบียน** ใช้ข้อบังคับเหมือนหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียน ไม่มีสถานะเป็นนิติบุคคล ส่วนใหญ่เป็นการรวมตัวของบริษัทใหญ่ๆ เพื่อรับงานโครงการใหญ่ หรืองานเฉพาะกิจงานเดียว เมื่อเสร็จงานแล้วก็จะแยกจากกัน

ในทางปฏิบัติ กรมสรรพากรได้วางบรรทัดฐานในการพิจารณาเพิ่มเติม โดยกำหนดว่ากิจการร่วมค้าจะต้องมีคุณสมบัติเข้าลักษณะใดลักษณะหนึ่งดังต่อไปนี้ด้วย

- 1) มีการร่วมทุนกัน ไม่ว่าจะเป็นเงิน สินทรัพย์ แรงงาน หรือเทคโนโลยี หรือร่วมกันในผลกำไรหรือขาดทุนอันจะพึงได้ตามสัญญาที่ร่วมกันทำกับบุคคลภายนอก หรือ
- 2) ได้ร่วมกันทำสัญญากับบุคคลภายนอก โดยระบุในสัญญาว่าเป็น “กิจการร่วมค้า” หรือ
- 3) ได้ร่วมกันทำสัญญากับบุคคลภายนอก โดยสัญญานั้นกำหนดให้ต้องรับผิดชอบร่วมกันในงานที่ทำไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน และต้องรับค่าตอบแทนตามสัญญาร่วมกัน โดยสัญญานั้นไม่ได้แบ่งแยกงานและค่าตอบแทนระหว่างกันไว้อย่างชัดเจน

3. รูปแบบของการร่วมค้า

รูปแบบของการร่วมค้า ตามมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 46 (ปรับปรุง 2550) สามารถแบ่งรูปแบบของการร่วมค้าได้ 3 แบบ ดังนี้

3.1 การดำเนินงานที่ควบคุมร่วมกัน (Jointly Controlled operations) กิจการร่วมค้าแบบนี้จะไม่มี การตั้งเป็นหน่วยงานธุรกิจแยกออกมา แต่จะแฝงการร่วมค้าอยู่ในกิจการเดิม โดยผู้ร่วมค้าแต่ละรายจะใช้ความรู้ ความสามารถ ความชำนาญ หรือสินทรัพย์ของแต่ละราย เช่น เครื่องมือ อุปกรณ์ โรงงาน หรือสินค้า เพื่อการผลิตสินค้าหรือจำหน่ายสินค้าหรือบริการร่วมกับผู้ร่วมค้ารายอื่นๆ การบันทึกบัญชีของผู้ร่วมค้าแต่ละรายจะบันทึกบัญชีเกี่ยวกับสินทรัพย์ หนี้สิน รายได้ ค่าใช้จ่าย และส่วนแบ่งกำไรขาดทุนจากกิจการร่วมค้าเฉพาะของตน ไม่ต้องบันทึกบัญชีและจัดทำงบการเงินเกี่ยวกับกิจการร่วมค้าแยกต่างหาก

3.2 สินทรัพย์ที่ควบคุมร่วมกัน (Jointly Controlled Assets) กิจการร่วมค้าแบบนี้จะมีลักษณะคล้ายกับการดำเนินงานที่ควบคุมร่วมกัน จะไม่มีการจัดตั้งกิจการร่วมค้าเป็นธุรกิจแยกออกมา แต่จะแฝงการร่วมค้าอยู่ในกิจการเดิม ผู้ร่วมค้าแต่ละรายจะนำสินทรัพย์ของตนมาให้ผู้ร่วมค้ารายอื่นๆ ใช้ร่วมกัน หรืออาจเป็นเจ้าของร่วมกันในสินทรัพย์ที่ซื้อมา เพื่อใช้ตามวัตถุประสงค์ของการร่วมค้า การบันทึกบัญชีและการแสดงรายการของการร่วมค้าจะแสดงเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินงานตามปกติ

3.3 กิจการที่ควบคุมร่วมกัน หรือกิจการร่วมค้า (Jointly Controlled Entities) กิจการร่วมค้าแบบนี้จะมีการจัดตั้งกิจการเป็นหน่วยงานธุรกิจตามกฎหมาย ซึ่งแยกออกจากกิจการเดิม โดยกิจการร่วมค้าที่ตั้งขึ้นมาใหม่จะมีสัญญาระบุให้ผู้ร่วมค้าแต่ละรายมีอำนาจควบคุมร่วมกันในการดำเนินการธุรกิจ สามารถที่จะนำสินทรัพย์ ก่อหนี้สินและมีรายได้ของตนเองได้ การบันทึกบัญชีและการจัดทำงบการเงิน จัดทำตามมาตรฐานการบัญชีเช่นเดียวกับกิจการทั่วไป

รูปแบบการดำเนินงานที่ควบคุมร่วมกัน และสินทรัพย์ที่ควบคุมร่วมกัน จะมีรูปแบบที่เหมือนกัน คือ ไม่ได้มีการจัดตั้งขึ้นเป็นหน่วยงานธุรกิจตามกฎหมาย กิจกรรมร่วมค้าจะแฝงอยู่ในกิจการธุรกิจเดิม ส่วนรูปแบบกิจการที่ควบคุมร่วมกัน มีการจัดตั้งขึ้นเป็นหน่วยงานธุรกิจตามกฎหมาย แยกการร่วมค้าออกจากกิจการเดิมของผู้ร่วมค้าแต่ละราย

4. การบันทึกบัญชีของการร่วมค้า

วิธีการบันทึกบัญชีของการร่วมค้า สามารถแบ่งได้เป็น 2 วิธี คือ

4.1 วิธีการบันทึกบัญชีการร่วมค้าโดยผู้ร่วมค้าแต่ละฝ่ายจดบันทึกรายการทั้งสิ้นในสมุดบัญชีของตน การบันทึกบัญชีวิธีนี้ผู้ร่วมค้าจะบันทึกรายการค้าในสมุดบัญชีของตน โดยไม่เปิดสมุดบัญชีร่วมค้าแยกต่างหากจากรายการค้าปกติของกิจการ ผู้ร่วมค้าจะบันทึกบัญชีทุกรายการที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการร่วมค้าโดยไม่คำนึงว่าจะเป็นรายการค้าที่เกี่ยวข้องกับตนเองหรือไม่ วิธีนี้เหมาะสำหรับการร่วมค้าที่มีลักษณะการดำเนินงานในระยะเวลาสั้น จำนวนรายการค้าที่เกิดขึ้นไม่มาก ซึ่งเหมาะสำหรับรูปแบบกิจการร่วมค้าในแบบที่ 1 และแบบที่ 2

4.2 วิธีการบันทึกบัญชีการร่วมค้าโดยใช้สมุดบัญชีชุดหนึ่งต่างหาก การบันทึกบัญชีวิธีนี้จะมีผู้จัดการเป็นผู้บันทึกบัญชีของกิจการร่วมค้า ส่วนผู้ร่วมค้าคนอื่นจะบันทึกเฉพาะรายการที่เกี่ยวข้องกับตนเองในสมุดบัญชีของตนเองเท่านั้น วิธีนี้เหมาะสำหรับการร่วมค้าที่มีลักษณะการดำเนินงานค่อนข้างยาว จำนวนรายการค้าที่เกิดขึ้นมีเป็นจำนวนมาก ซึ่งเหมาะสำหรับรูปแบบกิจการร่วมค้าในแบบที่ 3

กิจกรรมตรวจสอบความเข้าใจ

จงตอบคำถามต่อไปนี้ให้ถูกต้อง

1. การร่วมค้าหมายถึงอะไร

.....

.....

.....

.....

.....

2. กิจกรรมร่วมค้ำมีลักษณะอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

3. รูปแบบของการร่วมค้ำมีกี่รูปแบบ อะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

4. วิธีการบันทึกบัญชีของการร่วมค้ำมีกี่วิธี อะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

สรุป

กิจกรรมร่วมค้ำเป็นกิจกรรมที่มีบุคคลหรือกิจการตั้งแต่สองคนหรือสองกิจการขึ้นไปทำการประกอบกิจการค้าร่วมกัน โดยจะมีข้อตกลงในสัญญาซึ่งทำเป็นลายลักษณ์อักษรด้วยกัน ผู้ร่วมค้ำทุกคนจะต้องมีสิทธิหรือส่วนร่วมในการควบคุมกิจการร่วมค้ำด้วยกัน มีการกำหนดนโยบายทางการเงิน และการดำเนินงานของกิจการค้าร่วมกัน ซึ่งรูปแบบของกิจกรรมร่วมค้ำมี 3 แบบ คือ การดำเนินงานที่ควบคุมร่วมกัน สินทรัพย์ที่ควบคุมร่วมกัน และกิจการที่ควบคุมร่วมกัน หรือกิจการร่วมค้ำ วิธีการบันทึกบัญชีกิจการร่วมค้ำมี 2 วิธี คือ ผู้ร่วมค้ำแต่ละฝ่ายจดบันทึกรายการทั้งสิ้นในสมุดบัญชีของตน และใช้สมุดบัญชีชุดหนึ่งต่างหาก

แบบทดสอบเพื่อประเมินผลหลังการเรียนรู้

จงเลือกคำตอบที่ถูกต้องเพียงข้อเดียว

จุดประสงค์การเรียนรู้ที่ 1 บอกความหมายของการร่วมค้าได้

1. ข้อใดเป็นความหมายของการร่วมค้า
 1. บุคคลหรือกิจการตั้งแต่สองคนหรือสองกิจการขึ้นไปทำการประกอบกิจการค้าร่วมกัน
 2. บุคคลหรือกิจการตั้งแต่สองคนหรือสามกิจการขึ้นไปทำการประกอบกิจการค้าร่วมกัน
 3. บุคคลหรือกิจการตั้งแต่เจ็ดคนหรือสองกิจการขึ้นไปทำการประกอบกิจการค้าร่วมกัน
 4. บุคคลหรือกิจการตั้งแต่สามคนหรือสองกิจการขึ้นไปทำการประกอบกิจการค้าร่วมกัน

จุดประสงค์การเรียนรู้ที่ 2 บอกลักษณะของการร่วมค้าได้

2. ข้อใด**ไม่ใช่**ลักษณะของการร่วมค้า
 1. มีข้อตกลงทำเป็นลายลักษณ์อักษร
 2. ผู้ร่วมค้าทุกคนจะต้องมีสิทธิ์หรือส่วนร่วมในการควบคุมกิจการร่วมค้าด้วยกัน
 3. มีการกำหนดนโยบายทางการเงิน และการดำเนินงานของกิจการค้าร่วมกัน
 4. ในสัญญาไม่ได้แบ่งแยกงานและคำตอบแทนระหว่างกันไว้อย่างชัดเจน
3. ข้อใดเป็นลักษณะของกิจการร่วมค้า
 1. กิจการที่ประกอบไม่มุ่งหวังผลกำไรเป็นการตอบแทน
 2. กิจการที่ประกอบมีเงินทุนจดทะเบียนไม่ต่ำกว่า 5 ล้านบาท
 3. กิจการที่ประกอบมีระยะเวลาสั้นและเป็นการชั่วคราว
 4. กิจการที่ประกอบมีบุคคลตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป
4. กิจการร่วมค้ามีการดำเนินงานคล้ายกับกิจการประเภทใด
 1. กิจการเจ้าของคนเดียว
 2. กิจการห้างหุ้นส่วน
 3. กิจการบริษัทเอกชนจำกัด
 4. กิจการบริษัทมหาชนจำกัด
5. กิจการร่วมค้า**ไม่**เหมาะสำหรับกิจการประเภทใด
 1. กิจการรับเหมาก่อสร้าง
 2. กิจการซื้อขายสินค้า
 3. กิจการบริการนำเที่ยว
 4. กิจการโทรศัพท์

จุดประสงค์การเรียนรู้ที่ 3 บอกรูปแบบของการร่วมค้าได้

6. กิจกรรมร่วมค้าแบ่งได้กี่รูปแบบ
 1. 2 รูปแบบ
 2. 3 รูปแบบ
 3. 4 รูปแบบ
 4. 5 รูปแบบ
7. รูปแบบของกิจกรรมร่วมค้าในปัจจุบันดำเนินการตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่เท่าไร
 1. ฉบับที่ 43
 2. ฉบับที่ 44
 3. ฉบับที่ 45
 4. ฉบับที่ 46
8. ข้อใดไม่ใช่รูปแบบของกิจกรรมร่วมค้า
 1. การดำเนินงานที่ควบคุมร่วมกัน
 2. สินทรัพย์ที่ควบคุมร่วมกัน
 3. กิจกรรมที่ควบคุมร่วมกัน
 4. ธุรกิจที่แยกการดำเนินงานออกจากกัน

จุดประสงค์การเรียนรู้ที่ 4 บอกการบันทึกบัญชีของการร่วมค้าได้

9. การบันทึกบัญชีของกิจกรรมร่วมค้ามีกี่วิธี
 1. 2 วิธี
 2. 3 วิธี
 3. 4 วิธี
 4. 5 วิธี
10. การบันทึกบัญชีของกิจกรรมร่วมค้าโดยเปิดสมุดบัญชีชุดหนึ่งต่างหากเหมาะสำหรับกิจกรรมร่วมค้าลักษณะใด
 1. การดำเนินงานที่มีระยะเวลาดำเนินการสั้น
 2. จำนวนรายการค้าเกิดขึ้นไม่มาก
 3. การดำเนินงานที่มีระยะเวลาดำเนินการยาว
 4. ถูกต้องทุกข้อ

การบัญชีร่วมค้าโดยผู้ร่วมค้าแต่ละฝ่าย จัดบันทึกรายการทั้งสิ้นในสมุดบัญชี ของตน กรณีการร่วมค้าสิ้นสุด

สาระการเรียนรู้

1. หลักการบันทึกบัญชีร่วมค้าโดยผู้ร่วมค้าแต่ละฝ่ายจัดบันทึกรายการทั้งสิ้นในสมุดบัญชีของตน
2. การบันทึกบัญชีร่วมค้าโดยผู้ร่วมค้าแต่ละฝ่ายจัดบันทึกรายการทั้งสิ้นในสมุดบัญชีของตน กรณีการร่วมค้าสิ้นสุด
3. การปรับปรุงบัญชี การปิดบัญชี และการจ่ายเงินระหว่างกัน กรณีการร่วมค้าสิ้นสุด
4. การบันทึกบัญชีกรณีจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม

สมรรถนะประจำหน่วย

บันทึกบัญชีร่วมค้าโดยผู้ร่วมค้าแต่ละฝ่ายจัดบันทึกรายการทั้งสิ้นในสมุดบัญชีของตน กรณีการร่วมค้าสิ้นสุด

การบัญชีร่วมค้า
โดยผู้ร่วมค้าแต่ละฝ่าย
จัดบันทึกรายการทั้งสิ้น
ในสมุดบัญชีของตน
กรณีการร่วมค้า
สิ้นสุด

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. บอกหลักการบันทึกบัญชีร่วมค้าโดยผู้ร่วมค้าแต่ละฝ่ายจัดบันทึกรายการทั้งสิ้นในสมุดบัญชีของตนได้
2. บันทึกบัญชีร่วมค้าโดยผู้ร่วมค้าแต่ละฝ่ายจัดบันทึกรายการทั้งสิ้นในสมุดบัญชีของตน กรณีการร่วมค้าสิ้นสุดได้
3. บันทึกรายการปรับปรุงบัญชี การปิดบัญชี และการจ่ายเงินระหว่างกัน กรณีการร่วมค้าสิ้นสุดได้
4. บันทึกบัญชีกรณีจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มได้

การบัญชีร่วมค้าโดยผู้ร่วมค้าแต่ละฝ่าย จัดบันทึกรายการทั้งสิ้นในสมุดบัญชี ของตน กรณีการร่วมค้าสิ้นสุด

1. หลักการบันทึกบัญชีร่วมค้าโดยผู้ร่วมค้า แต่ละฝ่ายจัดบันทึกรายการทั้งสิ้นในสมุดบัญชีของตน

การบันทึกบัญชีร่วมค้าโดยผู้ร่วมค้าแต่ละฝ่ายจัดบันทึกรายการทั้งสิ้นในสมุดบัญชีของตน การบันทึกบัญชีวิธีนี้ผู้ร่วมค้าจะบันทึกรายการค้าในสมุดบัญชีของตน โดยไม่เปิดสมุดบัญชีร่วมค้าแยกต่างหากจากรายการค้าปกติของกิจการ ผู้ร่วมค้าจะบันทึกบัญชีทุกรายการที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการร่วมค้าโดยไม่คำนึงว่าจะเป็นรายการค้าที่เกี่ยวข้องกับตนเองหรือไม่ วิธีนี้เหมาะสำหรับการร่วมค้าที่มีลักษณะการดำเนินงานในระยะเวลาสั้น จำนวนรายการค้าที่เกิดขึ้นไม่มาก ซึ่งเหมาะสำหรับรูปแบบกิจการร่วมค้าในแบบที่ 1 และแบบที่ 2

การบันทึกบัญชีร่วมค้าโดยผู้ร่วมค้าแต่ละฝ่ายจัดบันทึกรายการทั้งสิ้นในสมุดบัญชีของตน สามารถบันทึกบัญชีได้ 2 กรณี คือ

- กรณีที่ 1 การบันทึกรายการบัญชีเมื่อการร่วมค้าสิ้นสุด
- กรณีที่ 2 การบันทึกรายการบัญชีก่อนร่วมค้าสิ้นสุด

2. การบันทึกบัญชีร่วมค้าโดยผู้ร่วมค้าแต่ละฝ่าย จัดบันทึกรายการทั้งสิ้นในสมุดบัญชีของตน กรณีการร่วมค้าสิ้นสุด

การบันทึกบัญชีร่วมค้าโดยผู้ร่วมค้าแต่ละฝ่ายจัดบันทึกรายการทั้งสิ้นในสมุดบัญชีของตน ผู้ร่วมค้าแต่ละรายจะบันทึกรายการบัญชีทุกรายการที่เกิดขึ้นจากการร่วมค้าในสมุดบัญชีของตนเอง กรณีการร่วมค้าสิ้นสุด มีบัญชีแยกประเภททั่วไปที่เปิดขึ้นใหม่สำหรับรายการที่เกี่ยวกับกิจการร่วมค้า ดังนี้

1) บัญชีร่วมค้า บัญชีนี้มีลักษณะเหมือนกับบัญชีสรุปผลกำไรขาดทุนของกิจการซื้อขายสินค้าโดยทั่วไป ซึ่งบัญชีร่วมค้าจะทำหน้าที่เป็นบัญชีที่สรุปผลการดำเนินงานของกิจการร่วมค้าว่าได้กำไรหรือขาดทุนจากกิจการร่วมค้า ผู้ร่วมค้าแต่ละรายจะเปิดบัญชีร่วมค้าในสมุดบัญชีของตนเองสำหรับบันทึกรายการที่เกี่ยวกับการร่วมค้า ทางด้านเดบิตในบัญชีร่วมค้าจะบันทึกรายการเกี่ยวกับต้นทุนของสินค้าค่าใช้จ่ายต่างๆ ส่วนลดจ่าย ส่วนด้านเครดิตจะบันทึกรายการเกี่ยวกับรายได้จากการขายสินค้าหรือรายได้จากการให้บริการ และส่วนลดรับ ผลต่างในบัญชีร่วมค้าจะได้ผลการดำเนินงานของกิจการร่วมค้าว่าได้กำไรสุทธิหรือขาดทุนสุทธิ กรณีกำไรจากการร่วมค้า ด้านเครดิตมากกว่าด้านเดบิต กรณีขาดทุนจากการร่วมค้าด้านเดบิตมากกว่าด้านเครดิต

2) บัญชีผู้ร่วมค้า ผู้ร่วมค้าแต่ละรายจะเปิดบัญชีผู้ร่วมค้าคนอื่นๆ ที่ทำการร่วมค้าด้วยกัน ซึ่งบัญชีผู้ร่วมค้าจะมีลักษณะเหมือนกับบัญชีทุนของผู้ร่วมค้าแต่ละคน จะบันทึกรายการที่เป็นส่วนได้เสียของผู้ร่วมค้าแต่ละคน

● หลักการบันทึกบัญชี

1) การนำสินค้ามาลงทุนในกิจการร่วมค้า

รายการ	การบันทึกบัญชีในสมุดบัญชีของผู้ร่วมค้าที่เกิดรายการ	การบันทึกบัญชีในสมุดบัญชีของผู้ร่วมค้าคนอื่น
การนำสินค้ามาลงทุนในกิจการร่วมค้า		
1) บันทึกบัญชีสินค้าแบบวันสิ้นงวด (Periodic Inventory System)	เดบิต ร่วมค้า xx เครดิต ซื้อสินค้า xx	เดบิต ร่วมค้า xx เครดิต ผู้ร่วมค้าที่นำสินค้ามาลงทุน xx
2) บันทึกบัญชีสินค้าแบบต่อเนื่อง (Perpetual Inventory System)	เดบิต ร่วมค้า xx เครดิต สินค้า xx	เดบิต ร่วมค้า xx เครดิต ผู้ร่วมค้าที่นำสินค้ามาลงทุน xx

ตัวอย่างที่ 1 นาย ก นาย ข และนาย ค ดำเนินกิจการร่วมค้าระหว่างกัน นาย ก นำสินค้ามาลงทุนในกิจการร่วมค้า 30,000 บาท

รายการ	นาย ก	นาย ข	นาย ค
นาย ก นำสินค้ามาลงทุนในกิจการร่วมค้า 30,000 บาท			
- บันทึกบัญชีสินค้าแบบวันสิ้นงวด (Periodic Inventory System)	เดบิต ร่วมค้า 30,000 เครดิต ซื้อสินค้า 30,000	เดบิต ร่วมค้า 30,000 เครดิต นาย ก 30,000	เดบิต ร่วมค้า 30,000 เครดิต นาย ก 30,000
- บันทึกบัญชีสินค้าแบบต่อเนื่อง (Perpetual Inventory System)	เดบิต ร่วมค้า 30,000 เครดิต สินค้า 30,000	เดบิต ร่วมค้า 30,000 เครดิต นาย ก 30,000	เดบิต ร่วมค้า 30,000 เครดิต นาย ก 30,000

2) ผู้ร่วมค้าส่งเงินให้ผู้ร่วมค้าอีกคนเพื่อไว้จ่ายค่าใช้จ่ายของกิจการร่วมค้า

รายการ	การบันทึกบัญชีในสมุดบัญชีของผู้ร่วมค้าที่เกิดรายการ	การบันทึกบัญชีในสมุดบัญชีของผู้ร่วมค้าคนอื่น
ผู้ร่วมค้าส่งเงินให้ผู้ร่วมค้าอีกคนเพื่อไว้จ่ายค่าใช้จ่ายของกิจการร่วมค้า	สมุดผู้ร่วมค้าที่ส่งเงิน เดบิต ผู้ร่วมค้าที่รับเงิน xx เครดิต เงินสด xx สมุดผู้ร่วมค้าที่รับเงิน เดบิต เงินสด xx เครดิต ผู้ร่วมค้าที่ส่งเงิน xx	เดบิต ผู้ร่วมค้าที่รับเงิน xx เครดิต ผู้ร่วมค้าที่ส่งเงิน xx

ตัวอย่างที่ 2 นาย ข ส่งเงินให้นาย ก เพื่อไว้ใช้จ่ายในกิจการร่วมค้า 20,000 บาท

รายการ	นาย ก	นาย ข	นาย ค
นาย ข ส่งเงินให้นาย ก เพื่อไว้ใช้จ่ายในกิจการร่วมค้า 20,000 บาท	เดบิต เงินสด 20,000 เครดิต นาย ข 20,000	เดบิต นาย ก 20,000 เครดิต เงินสด 20,000	เดบิต นาย ก 20,000 เครดิต นาย ข 20,000

3) การซื้อสินค้าของกิจการร่วมค้า

รายการ	การบันทึกบัญชีในสมุดบัญชีของ ผู้ร่วมค้าที่เกิดรายการ	การบันทึกบัญชีในสมุดบัญชีของ ผู้ร่วมค้าคนอื่น
การซื้อสินค้าของกิจการร่วมค้า 1) ซื้อสินค้าเป็นเงินสด	เดบิต ร่วมค้า xx เครดิต เงินสด xx	เดบิต ร่วมค้า xx เครดิต ผู้ร่วมค้าที่ซื้อสินค้า xx
2) ซื้อสินค้าเป็นเงินเชื่อ	เดบิต ร่วมค้า xx เครดิต เจ้าหนี้ xx	เดบิต ร่วมค้า xx เครดิต ผู้ร่วมค้าที่ซื้อสินค้า xx

ตัวอย่างที่ 3 นาย ก ซื้อสินค้าเป็นเงินสดให้กิจการร่วมค้า 10,000 บาท

รายการ	นาย ก	นาย ข	นาย ค
นาย ก ซื้อสินค้าเป็นเงินสดให้ กิจการร่วมค้า 10,000 บาท	เดบิต ร่วมค้า 10,000 เครดิต เงินสด 10,000	เดบิต ร่วมค้า 10,000 เครดิต นาย ก 10,000	เดบิต ร่วมค้า 10,000 เครดิต นาย ก 10,000

ตัวอย่างที่ 4 นาย ก ซื้อสินค้าเป็นเงินเชื่อให้กิจการร่วมค้า จำนวน 15,000 บาท

รายการ	นาย ก	นาย ข	นาย ค
นาย ก ซื้อสินค้าเป็นเงินสดเพื่อให้ กิจการร่วมค้า 15,000 บาท	เดบิต ร่วมค้า 15,000 เครดิต เจ้าหนี้ 15,000	เดบิต ร่วมค้า 15,000 เครดิต นาย ก 15,000	เดบิต ร่วมค้า 15,000 เครดิต นาย ก 15,000

4) การจ่ายชำระหนี้ให้เจ้าหนี้

รายการ	การบันทึกบัญชีในสมุดบัญชีของ ผู้ร่วมค้าที่เกิดรายการ	การบันทึกบัญชีในสมุดบัญชีของ ผู้ร่วมค้าคนอื่น
การจ่ายชำระหนี้ให้เจ้าหนี้ 1) ไม่ได้รับส่วนลด	เดบิต เจ้าหนี้ xx เครดิต เงินสด/ธนาคาร xx	ไม่บันทึกบัญชี
2) ได้รับส่วนลด	เดบิต เจ้าหนี้ xx เครดิต ร่วมค้า xx เงินสด/ธนาคาร xx	เดบิต ผู้ร่วมค้าที่จ่ายชำระหนี้ ได้รับส่วนลด xx เครดิต ร่วมค้า xx

ตัวอย่างที่ 5 นาย ก จ่ายชำระหนี้ให้เจ้าหนี้ จำนวน 15,000 บาท ไม่ได้รับส่วนลด

รายการ	นาย ก	นาย ข	นาย ค
นาย ก จ่ายชำระหนี้ให้เจ้าหนี้ 15,000 บาท ไม่ได้รับส่วนลด	เดบิต เจ้าหนี้ 15,000 เครดิต เงินสด 15,000	ไม่บันทึกบัญชี	ไม่บันทึกบัญชี

ตัวอย่างที่ 6 นาย ก จ่ายชำระหนี้ให้เจ้าหนี้ จำนวน 15,000 บาท ได้รับส่วนลด 2%

รายการ	นาย ก	นาย ข	นาย ค
นาย ก จ่ายชำระหนี้ให้เจ้าหนี้ 15,000 บาท ได้รับส่วนลด 2%	เดบิต เจ้าหนี้ 15,000 เครดิต รวมค้ำ 300 เงินสด 14,700	เดบิต นาย ก 300 เครดิต รวมค้ำ 300	เดบิต นาย ก 300 เครดิต รวมค้ำ 300

5) การขายสินค้าของกิจการร่วมค้า

รายการ	การบันทึกบัญชีในสมุดบัญชีของ ผู้ร่วมค้าที่เกิดรายการ	การบันทึกบัญชีในสมุดบัญชีของ ผู้ร่วมค้าคนอื่น
การขายสินค้าของกิจการร่วมค้า 1) ขายสินค้าเป็นเงินสด	เดบิต เงินสด xx เครดิต รวมค้ำ xx	เดบิต ผู้ร่วมค้าที่ขายสินค้า xx เครดิต รวมค้ำ xx
2) ขายสินค้าเป็นเงินเชื่อ	เดบิต ลูกหนี้ xx เครดิต รวมค้ำ xx	เดบิต ผู้ร่วมค้าที่ขายสินค้า xx เครดิต รวมค้ำ xx

ตัวอย่างที่ 7 นาย ก ขายสินค้าเป็นเงินสด 35,000 บาท

รายการ	นาย ก	นาย ข	นาย ค
นาย ก ขายสินค้าเป็นเงินสด 35,000 บาท	เดบิต เงินสด 35,000 เครดิต รวมค้ำ 35,000	เดบิต นาย ก 35,000 เครดิต รวมค้ำ 35,000	เดบิต นาย ก 35,000 เครดิต รวมค้ำ 35,000

ตัวอย่างที่ 8 นาย ก ขายสินค้าเป็นเงินเชื่อ จำนวน 42,000 บาท

รายการ	นาย ก	นาย ข	นาย ค
นาย ก ขายสินค้าเป็นเงินเชื่อ 42,000 บาท	เดบิต ลูกหนี้ 42,000 เครดิต รวมค้ำ 42,000	เดบิต นาย ก 42,000 เครดิต รวมค้ำ 42,000	เดบิต นาย ก 42,000 เครดิต รวมค้ำ 42,000

6) การรับชำระหนี้จากลูกหนี้

รายการ	การบันทึกบัญชีในสมุดบัญชีของผู้ร่วมค้าที่เกิดรายการ	การบันทึกบัญชีในสมุดบัญชีของผู้ร่วมค้าคนอื่น
การรับชำระหนี้จากลูกหนี้ 1) ไม่ให้ส่วนลด	เดบิต เงินสด/ธนาคาร xx เครดิต ลูกหนี้ xx	ไม่บันทึกบัญชี
2) ให้ส่วนลด	เดบิต เงินสด/ธนาคาร xx รวมค่า xx เครดิต ลูกหนี้ xx	เดบิต ร่วมค้า xx เครดิต ผู้ร่วมค้าที่รับชำระหนี้ให้ส่วนลด xx

ตัวอย่างที่ 9 นาย ก รับชำระหนี้จากลูกหนี้ จำนวน 42,000 บาท ไม่ให้ส่วนลด

รายการ	นาย ก	นาย ข	นาย ค
นาย ก รับชำระหนี้จากลูกหนี้ 42,000 บาท ไม่ให้ส่วนลด	เดบิต เงินสด 42,000 เครดิต ลูกหนี้ 42,000	ไม่บันทึกบัญชี	ไม่บันทึกบัญชี

ตัวอย่างที่ 10 นาย ก รับชำระหนี้จากลูกหนี้ จำนวน 42,000 บาท ให้ส่วนลด 2%

รายการ	นาย ก	นาย ข	นาย ค
นาย ก รับชำระหนี้จากลูกหนี้ 42,000 บาท ให้ส่วนลด 2%	เดบิต เงินสด 41,160 รวมค่า 840 เครดิต ลูกหนี้ 42,000	เดบิต ร่วมค้า 840 เครดิต นาย ก 840	เดบิต ร่วมค้า 840 เครดิต นาย ก 840

7) การตัดลูกหนี้เป็นหนี้สูญ

รายการ	การบันทึกบัญชีในสมุดบัญชีของผู้ร่วมค้าที่เกิดรายการ	การบันทึกบัญชีในสมุดบัญชีของผู้ร่วมค้าคนอื่น
การตัดลูกหนี้เป็นหนี้สูญ	เดบิต ร่วมค้า xx เครดิต ลูกหนี้ xx	เดบิต ร่วมค้า xx เครดิต ผู้ร่วมค้าที่ขายสินค้าหรือผู้ร่วมค้าที่ตัดลูกหนี้เป็นหนี้สูญ xx